

Bibl. S. 46. ष्रं चान्क. ग्रन्थ. 3, 13. Davon nom. abstr. पतिव्रतात् न. Treue gegen den Gatten MBh. 1, 770. 5, 426. R. 6, 97, 3. KATHIS. 20, 188.

वैतिष्ठ (von 1. पति mit der Endung des superl.) adj. am meisten —, am besten fliegend TS. 5, 4, 21, 1. प्र पतिव्रतिष्ठः RV. 10, 165, 4 (AV. falsch पथिष्ठ). — Vgl. पतीयम्.

पतीय् (von पति), पतीयति sich einen Gatten wünschen BRATT. 4, 19. Viell. erstarken in der Stelle: यदा पशव शोषधीर्लभन्ते अथ पतीयन्ति ÇAT. Br. 6, 1, 2, 12.

पतीयम् (von 1. पत् mit dem suff. des compar.), davon पतीयस् adv. etlyst: पतति PAÑĀV. Br. 5, 1, 12. — Vgl. पतिष्ठ.

पैत्रै (von 1. पत्) UÑĀDIS. 1, 59. 1) adj. fliegend (गत्तू Gänger Ué-ÉVAL.). — 2) m. a) Vogel UéÉVAL. — b) Grube. — c) ein best. Hohlmaass, = चाढक UÑĀDIVĀ. im SAKSHIPTAS. ÇKDR.

पत्काषिन् (पद् + का०, nom. ag. von कष्) adj. den Fuss reibend, — kratzend P. 6, 3, 51. Nach WILS. zu Fusse gehend, Fussgänger.

पत्तङ्ग (aus पत्ताङ्ग) 1) rother Sandel, n. ÇABDAR. im ÇKDR. m. Suçr. 2, 132, 19. — 1, 46, 13. 60, 15. 2, 108, 16. 126, 9. — 2) n. Caesalpina Sappan Lín. RÍĀAN. im ÇKDR.

पत्तमम् adv. = पतम् (vgl. नस्ततम् und नस्तम्): शीर्षतः पततः AV. 6, 131, 1.

पैत्रन UÑĀDIS. 3, 150. n. Stadt AK. 2, 2, 1. H. 971 (vgl. VÍĀSPATI in den Scholl. zu 972). HĀ. 143. HALĀJ. 2, 130. पतनानि पुराणि च MBh. 3, 18095. 18246. नानापतनज्ञ 1, 2956. 4, 453. HARIV. 12831. R. 4, 40, 26. Spr. 392. 557. किं सति पतने ग्रामे रत्नपरीक्षा MĀLAV. 13, 15. RĀGA-TAR. 1, 93. पृथु 806. 4, 244. BHĀG. P. 7, 2, 14. PRAB. 35, 15. PAÑĀT. 134, 15. प्रेत-त० MBh. 12, 5748. प्रतापपुर० RĀGA-TAR. 4, 10. कनक० HIT. 63, 16. गुर्जर० Inscr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 26. ÇI. 15 (vgl. HALL zu d. St.). ०बपिज्ञ ein Kaufmann der Stadt, ein in der Stadt handelnder Kaufmann TRIK. 2, 9, 27. Am Ende eines adj. comp. f. ष्रा MBh. 1, 1582. 2468. 5128. 3, 10461. 8, 3889. Vgl. धर्म० und पट्टन. Die Bed. Trommel bei WILS. und im ÇKDR. beruht auf einer Verwechslung von मर्दङ्ग (wie HĀ. liest) mit मृदङ्ग.

पतनाधिपति (पतन + अधि०) m. N. pr. eines Fürsten (Oberherr einer Stadt) MBh. 1, 6993.

पत्तङ्ग n. = पट्टङ्ग ÇKDR. u. d. letzten Worte.

पत्तला f. Kanton, Bezirk Inscr. in Journ. of Am. Or. S. 6, 307, ÇI. 29.

पत्तम् (von पद्) adv. von den Füßen aus, zu Füßen RV. 10, 27, 13.

पत्तो ऽग्निहोत्रयात्राणि ÇĀNKH. Ça. 4, 14, 34. — Vgl. पत्तसम्.

पति (वैति UÑĀDIS. 4, 182) 1) m. a) Fussgänger, Fussknecht AK. 2, 8, 2, 34. H. 497. an. 2, 177. MED. t. 30. HALĀJ. 2, 295. रथीव पत्तीनेजयत् AV. 7, 62, 1. पत्तीनां पतये VS. 16, 19. MBh. 3, 14845. 4, 1009. 1094. 1242. ०सैन्य 5, 5164. R. 1, 54, 12. RAGH. 7, 34. VARĀH. BHĀ. S. 19, 3. 14. PAÑĀT. I, 140. v. l. HIT. III, 74. Held VIÇVA im ÇKDR. — b) pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 374; vgl. पट्टि. — 2) f. a) Bez. der kleinsten Heeresabtheilung, = 1/3 Senāmu-kha: 1 Wagen, 1 Elephant, 3 Reiter und 3 Fussknechte MBh. 1, 289. 290. AK. 2, 8, 2, 48. H. 748. H. an. MED. 55 Fussknechte und = सेनामुख MBh. 5, 5270. — b) Gang Vor. 26, 190. v. l. AK. 3, 4, 24. 75. H. an. (wo गति st. गता zu lesen ist). MED. — Ist wohl in der 1sten und 3ten Bed. auf

पद् Fuss, nicht auf die Verbalwurzel पद् zurückzuführen; vgl. पदा-ति. Die letzte unbelegte Bed. ist nom. act. von पद्.

पतिक (von पति) adj. zu Fusse gehend: ष्रथौ पतिकौ HARIV. 3312.

पतिकाय (प० + काय) m. Infanterie HIOURN-TSANG I, 82.

पतिकार COLEBR. Misc. Ess. II, 181 fehlerhaft für पट्टिकार.

पतिगणक (प० + ग०) m. viell. der das Amt hat die Fussknechte zu überzählen gaṇa उदात्रादि zu P. 5, 1, 129. wird mit einem im gen. gedachten Worte componirt und ist in diesem Falle ein oxyt. gaṇa पा-ज्ञकादि zu P. 2, 2, 9. 6, 2, 151. — Vgl. रथगणक.

पतिन् = पति Fussgänger, Fussknecht HARIV. 3577.

पतिसंरुति (प० + सं०) f. Infanterie AK. 2, 8, 2, 35.

पत्तूर 1) m. Achyranthes triandra Roxb., eine Gemüsepflanze, TRIK. 2, 4, 32. Suçr. 1, 145, 18. 222, 11. 2, 53, 10. 114, 4. 322, 20. 311, 11; vgl. पत्तक. — 2) n. = पत्तङ्ग BUĀVAPR. im ÇKDR. rother Sandel WILS.

पैत्र und verkürzt पत्र (von 1. पत्) P. 3, 2, 182. 7, 2, 9; vgl. UÑĀDIS. 4, 158. n. SIDDH. K. 249, b, 3. n. (!) und n. 251, a, 3. 1) Fittig, Flügel, Feder AK. 2, 5, 36. 3, 4, 25, 181. H. 1317. an. 2, 436. MED. r. 56. HALĀJ. 2, 84. ष्येनस्य VS. 19, 86. यदा पत्राणि विमुञ्चन्ते ऽधोत्पतितुं शक्नुवन्ति ÇAT. Br. 10, 2, 1, 1. 4, 5, 2. 9, 2, 2, 9. 12, 7, 2, 15. शिखि० VARĀH. BHĀ. S. 3, 28. मत्तिकायाः ÇAT. Br. 14, 6, 2, 1. शतपत्र adj. RV. 7, 97, 7; vgl. ष्रजिनापत्रा, ष्रजिनपत्री, चर्मपत्रा. das Gefeder am Pfeil MED. पञ्च० (शर) R. 3, 35, 87. सु० 6, 36, 75. कङ्क० RAGH. 2, 81. शतपत्र० (hier zugleich Blatt) BHĀG. P. 5, 2, 9; vgl. गाध्रं०, निष्पत्र. — 2) Vehikel, Wagen, Pferd, Kameel u. s. w. (vgl. पत्र) AK. 2, 8, 2, 26. 3, 4, 25, 181. H. 759. H. an. MED. Ué-ÉVAL. HALĀJ. 2, 294. P. 4, 3, 120. VĀRTI. 2. सर्वतैन्यम् । कृताश्ववोराय-नरेन्द्रनागं पिपासितं आत्तपत्रं भयार्तम् || MBh. 5, 1870. Wagen M. 9, 219. RAGH. 15, 48. — 3) Blatt (das Gefeder des Baumes; vgl. पर्णा) AK. 2, 4, 2, 14. H. 1123. H. an. MED. HALĀJ. 2, 30. पलाश० KĪTJ. Ça. 5, 10, 9. 14, 5, 12. M. 4, 49. MBh. 7, 8269. Suçr. 1, 4, 21. 219, 7. 2, 14, 11. ष्ग. पुराणपत्रापगमात् RAGH. 3, 7. ÇĀK. 175. VARĀH. BHĀ. S. 45, 95. 47, 5. 54. 8. पत्रशाकतूपानाम् — ष्रियमापो ऽप्याद्रीत न राजा ष्रोत्रियात्कर्म् M. 7, 182. Blütenblatt: कमलपत्रात् R. 1, 1, 43. नीलोत्पलपत्रधारा ÇĀK. 17; vgl. पत्रपत्र. Am Ende eines adj. comp. f. ष्रा MBh. 3, 10518; vgl. ष्रम्बु०, ष्रम्ब०, कङ्कुनी०; ई in तृणा०, लक्, किङ्कु०. — 4) das Blatt einer best. wohlriechenden Pflanze oder eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern (= गन्धपत्र Schol.) VARĀH. BHĀ. S. 16, 30. तुर्यैः पत्रतुरुष्कवा-लतगैरिगन्धः स्मरोद्दीपनः (भवति) 76, 13. 35. लक्षपत्रम् Cassia AK. 2, 4, 2, 22 wird von den Erklärern auch zerlegt, so dass sowohl लक्ष als पत्र für Namen der Cassia gelten. Nach RÍĀAN. im ÇKDR. ist पत्र auch = तैत्रपत्र das Blatt der Cassia. — 5) ein zum Schreiben zugerichtetes Blatt, ein beschriebenes Blatt, Brief, ein schriftliches Document: तत्पत्रमारोप्य so v. a. unser zu Papier bringen ÇĀK. 81. 2. ०कस्त 90, 8. PRAB. 32, 5. विवादे ऽन्विष्यते पत्रम् PAÑĀT. I, 451. RÍĀA-TAR. 6, 36. विक्रय० ein schriftliches Document über einen Verkauf 80. In der Bed. schriftliches Document auch पत्रा f.: यस्य विमला पत्रा म-या लिख्यते ĠĀTAKA im ÇKDR. — 6) Blatt so v. a. ein schmaler, dün-ner Streifen von Metall: ष्रयः० Suçr. 2, 74, 21. 82, 4. सुवर्पा० ÇKDR. (इ-ति तुलापहृदने दानसागरः). VARĀH. BHĀ. S. 48, 6; vgl. पट्ट. — 7) Doleh,